

Sprekend Humanisme

Uitwerking van het interview met:

Garmt Stuiveling (1907-1985)

Datum : 1984

Lokatie : Onbekend

Onderwerp(en) : Verweij en Herman Gorter, Garmt Stuiveling en Henriëtte Roland Holst, overgang naar het socialisme, kamer in Amsterdam, landgoed Oude Buisse Heide, religiositeit, verdwenen jeugdgedichten.

Duur interview : 32:23 (min/sec)

Naam / functie interviewer(s) : N.v.t.

Kader/context : Herinneringen aan Henriëtte Roland Holst.

Niveau van uitwerking : Indicatief (globaal. Tijd/onderwerp + kernzin(nen) en evt. opmerking)

Drager : Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband WAV bestand

Format en bestandsnummer : WAV / MP3-133-A

Datum uitwerking : 26 oktober 2015

Uitgewerkt door : Marieke Nap

Respondent : Garmt Stuiveling (1907-1985): In 1950 werd Garmt Stuiveling benoemd tot buitengewoon hoogleraar Taalbeheersing, en was hoogleraar Nederlandse letterkunde en Taalbeheersing van 1956-1972, beide aan Gemeentelijke Universiteit Amsterdam. Hij schreef gedichten, kritieken, essays, een toneelstuk in verzen (*Erasmus*), een biografie over Jacques Perk, en enkele literairhistorische boeken.

Hij was voorzitter van het Multatuli-genootschap en droeg bij tot de oprichting van het Multatuli-museum in Amsterdam. Ook was hij bestuurslid van het Letterkundig Museum en de Nederlandse Vereniging van Letterkundigen, verder voorzitter van de Henriëtte Roland Holst-stichting.

Stuiveling was pacifist en geheelonthouder. Hij bekleedde vooraanstaande posities in diverse organisaties, instellingen en verenigingen, zoals de Jongeren Vredesactie (JVA) en het Kunstenaars Centrum voor Geestelijke Weerbaarheid. In 1928 werd hij lid van de SDAP, maar bedankte hiervoor in 1932. Van 1946 tot 1962 was Stuiveling PvdA-gemeenteraadslid in Hilversum. Na de oorlog raakte Stuiveling betrokken bij de oprichting van het Humanistisch Verbond (HV). Hij bekleedde hierin bestuursfuncties en verrichtte vele werkzaamheden, was o.a. lid van de Commissie tot Herziening van de Beginselverklaring (1953-1955) en redacteur van het tijdschrift *Rekenschap*. Ook speelde hij een belangrijke rol bij de komst van humanistische radiolezingen in het VARA-programma *Geestelijk Leven* en zijn lezingen werden gepubliceerd in de periodiek *Woord van de Week*.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
00:00	Introductie, Verweij en Gorter	Henriëtte Roland Holst (1869) was dochter van een notaris in Noordwijk. Haar sluimerende dichterschap ontwaakte door ontmoetingen met de schilder Toorop en de dichter Verweij, die haar gedichten van commentaar voorzag. Dat beschrijft ze in haar autobiografie <i>Het vuur brandde voort</i> . Ze ontmoette ook Herman Gorter, die haar verzen met belangstelling las. Ze was verbaasd over zijn beroep als leraar en over zijn sportieve uiterlijk, maar voelde wel de bekoring die van hem uitging, door zijn beminnelijkheid en zonnige lach.
05:20	Overgang naar het socialisme	Henriëtte trouwde met de dichter Rik Roland Holst. Ze kwam via William Morris en Marx tot het socialisme. Haar bundel <i>De nieuwe geboorte</i> getuigt hiervan. <i>Opwaartse wegen</i> toont vooral het geluksgevoel dat ze zich weet opgenomen in de massa van het proletariaat. De eendracht wordt verbroken doordat de Tribunegroep in 1909 uit de SDAP wordt gestoten en Henriëtte trekt zich terug. Ze voelt zich verwaald in een donker woud. <i>De vrouw in het woud</i> heet de bundel uit die periode.
07:53	Verdere ontwikkelingen	In 1915 sticht ze het Revolutionair Socialistisch Verbond, maar de oorlog en de revolutie in Rusland leiden tot teleurstelling. Het religieuze element in haar spreekt sterker dan ooit. Ze is veel ziek en de gedachte aan de dood leeft. In 1938 verliest ze haar man, juist als het met haar weer wat beter gaat.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
09:08	Garnt Stuiveling en Henriëtte Roland Holst	Stuiveling leerde haar kennen in 1927. Ze stimuleerde zijn beginnende dichterschap, hielp hem bij zijn proefschrift en vroeg hem haar poëtische nalatenschap te verzorgen. Er was ook een tijd van verwijdering, maar in 1949 werd het conflict bijgelegd.
10:39	Beschrijving kamer Amsterdam	Het was chaotisch in haar kamer aan de Van Eeghenstraat. Ze bleek een cheque van duizend gulden samen met de envelop verscheurd te hebben. En een tekst waaraan ze werkte, lag in een wasbak met een lekkend fonteintje. Ze schreef nog steeds - zoals altijd vrijwel onleesbaar - en legde haar kopij voor aan Stuiveling. Als er nieuws was dat haar raakte, kwam er een gedicht. Het ging daarbij niet om de schoonheid van de poëzie, maar om de emotie die overgedragen moest worden.
13:50	Landgoed de Oude Buisse Heide	Henriëtte wilde per se dat Stuiveling het Brabantse landgoed de Oude Buisse Heide zag. Het heeft altijd een grote rol in haar leven gespeeld. Ze bezat een kwart ervan, maar het viel min of meer onder haar beheer. Hij is er in 1950 twee of drie keer geweest. Naast een atelier voor Rik en een bungalow was er ook een oude boerderij. Hier woonde pachterboer Bruins met zijn gezin - de boerin kookte voor Henriëtte en Rik.
16:31	Pianospel op de Buisse Heide	Toen Stuiveling een keer in Brabant arriveerde, zat ze piano te spelen. Een oude vrouw van boven de tachtig, verdiept in de muziek en tegelijk eigenlijk heel naïef - een ontroerende ervaring.
20:21	Tocht over het landgoed	Ze maakten een autotocht over het enorme langdgoed. Henriëtte liep moeizaam vanwege een gebroken heup. Stuiveling moest de vijver zien waar ze in een wachthuisje de gedichten uit <i>De vrouw in het woud</i> had zitten schrijven. Henriëtte wilde zelf teruglopen naar huis en stuurde de auto met chauffeur weg. Stuiveling hield zijn hart vast of ze wel levend thuis zouden komen, maar ze hebben het gered.
24:22	Citaat gedicht	'Zoo vaak bracht zij mij weg wanneer ik ging / en zeker zal zij wachten waar ik kom.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
25:17	Religiositeit Henriëtte Roland Holst	Haar bekering terug naar het geloof van haar jeugd was diep en ernstig. Tot Stuivelings verrassing bad ze hardop voor de maaltijd. Het hele verblijf in Brabant hing er een stemming van herinnering en tegelijk haar nieuwe levensovertuiging.
26:43	Verdwenen jeugdgedichten	<p>Henriëtte was in Brabant al tijden een schrift kwijt met jeugdgedichten waarbij Verweij destijds aantekeningen had gemaakt. Nadat Stuiveling een uur lang de hele kamer had doorzocht, vond hij het terug onder een grammfoon.</p> <p>De gedichten zijn onuitgegeven gebleven tot 1969. Stuiveling kreeg het schrift mee, omdat Henriëtte zelf ze toch maar zou kwijtraken. Nadat het in 1977 werd gebruikt voor de Gorter-Roland Holst-tentoonstelling, is het overgedragen aan het Letterkundig Museum.</p>
30:02 - 32 23	Correspondentie Ignazio Silone	Henriëtte correspondeerde met Ignazio Silone, de Italiaanse schrijver van <i>Brood en Wijn</i> . Hij herinnerde zich Henriëtte Roland Holst nog goed, als spreekster op het congres in Moskou in 1921. Ze had daar een indrukwekkend betoog gehouden om de groep Gorter binnen de Derde Internationale te houden. Stuiveling gaf aan dat die brief bewaard moest blijven, zij haalde haar schouders op en nam hem de brief af.
32:23	Einde opname	